

Uchwała Rady Młodych Naukowców nr V/24

z dnia 27 marca 2017 r.

w sprawie uwag RMN do regulaminów konkursów
grantowych organizowanych przez Narodowe Centrum Nauki

§ 1

Działając na podstawie § 3 ust. 2 zarządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 12 sierpnia 2015 r. w sprawie powołania Rady Młodych Naukowców, RMN pragnie podziękować Narodowemu Centrum Nauki za uwzględnienie wcześniejszych naszych postulatów i równocześnie zgłosić kolejne uwagi i propozycje do regulaminów konkursów grantowych organizowanych przez NCN.

1. RMN z zadowoleniem przyjęła wcielenie w życie postulatu wprowadzenia możliwości finansowania przez NCN redukcji pensum dydaktycznego dla pracowników uczelni realizujących granty NCN, wyrażonego w Uchwałach RMN nr 5/2013 z 26 sierpnia 2013 oraz nr V/1 z 31 października 2015. Jednakże zdaniem RMN możliwość wykupienia się z części pensum powinno być dostępne nie tylko w konkursach *Sonata* i *Sonata Bis*, ale także i w innych programach grantowych. RMN zdaje sobie sprawę, iż tak korzystne rozwiązanie jakie NCN zastosował w *Sonacie* i *Sonacie Bis* (tj. wykupienie aż 50% pensum) nie jest możliwe we wszystkich konkursach, dlatego też **postulujemy możliwość redukcji pensum o 25% w pozostałych programach grantowych, szczególnie w *Sonatinie* i *Opusie***. Biorąc pod uwagę, iż obecnie przeciętny projekt badawczy finansowany przez NCN opiewa na kilkaset tysięcy złotych, redukcja pensum o 25% jedynie nieznacznie podniesie koszty projektów: przy pensum w wymiarze obowiązującym w wielu uczelniach, tj. 240 godzin rocznie, 25% redukcja wyniosłaby 180 godzin w ciągu trzech lat trwania projektu, czyli kosztowałaby zaledwie 18 000 PLN (przy obecnie ustalonym przez NCN koszcie 100 PLN za godzinę zajęć dydaktycznych). Co jednak istotne, równocześnie rozwiązanie to nie tylko pozwoliłoby kierownikom projektów poświęcić więcej czasu na badania, ale promowałoby także pożądane zróżnicowanie obciążenia dydaktycznego pomiędzy bardziej i mniej zaangażowanymi w badania pracownikami uczelni.
2. RMN również z zadowoleniem przyjął przywrócenie możliwości zatrudniania personelu pomocniczego, o co postulowaliśmy w Uchwałach nr 27/2013 z 7 maja 2015 oraz nr V/1 z 31 października 2015. RMN uważa jednak, iż możliwość ta powinna być dostępna nie tylko w

programach *Sonata Bis* i *Maestro*, ale także w konkursie *Opus*, jako iż program ten – będąc najbardziej uniwersalnym – pozwala także na budowanie czy podtrzymywanie zespołów naukowych.

3. Podtrzymując postulat zawarty w Uchwale RMN nr V/1 z 31 października 2015, **postulujemy, aby skrócony opis projektu badawczego (nie więcej niż pięć stron), który poddawany jest ocenie merytorycznej w etapie pierwszym, był napisany w języku angielskim**, a nie jak jest obecnie – w polskim. Zdaniem RMN ułatwiłoby to skomplikowany i pracochłonny proces przygotowania wniosków o finansowanie projektu badawczego. Ponadto, zachęciłoby to zagranicznych naukowców do aplikowania o projekty badawcze w ramach konkursów ogłaszanych przez NCN, a także umożliwiłoby zaangażowanie zagranicznych ekspertów w prace paneli NCN, co przyczyniłoby się do umiędzynarodowienia polskiej nauki. RMN rozumie, iż zgodnie z artykułem 29 ustawy o Narodowym Centrum Nauki z dnia 30 kwietnia 2010 „wnioski o finansowanie projektów badawczych składa się w języku polskim i w języku angielskim”. Jednakże, zdaniem RMN, spełnienie niniejszego postulatu jest możliwe przy obecnie obowiązujących przepisach. Mianowicie, za wniosek można uznać polską wersję jednostronicowego streszczenia projektu badawczego, a skrócony opis projektu badawczego (nie więcej niż 5 stron) jako załącznik do wniosku. Pragniemy zauważyć, iż taka sama logika została słusznie i skutecznie zastosowana do szczegółowego opisu projektu badawczego (nie więcej niż 15 stron), który we wcześniejszych edycjach konkursów NCN należało sporządzać w języku angielskim i polskim.
4. RMN postuluje, aby w projektach badawczych, które uzyskają finansowanie w ramach konkursów *Miniatura* i *Sonatina* była możliwość finansowania zakupu lub wytworzenia aparatury naukowo-badawczej oraz zakupu oprogramowania niezbędnego do realizacji tych projektów. Zdaniem RMN obecne ograniczenia są niezrozumiałe, jako że w niektórych dyscyplinach zakup nawet drobnego sprzętu czy oprogramowania jest konieczny do przeprowadzenia zadań badawczych. Uważamy, że jeśli zakup jest dobrze uzasadniony i mieści się w limitach finansowania narzuconych przez NCN, to powinien być on dopuszczony.
5. RMN podtrzymuje swój postulat z Uchwały nr V/1 z 31 października 2015, że ocena wniosków w konkursach NCN w zakresie ankiet dorobku nie powinna być obligatoryjnie wspierana wskaźnikami bibliometrycznymi, tj. wysokością wskaźnika *Impact Factor* czasopism, ale także liczbą cytowań poszczególnych prac i kierownika projektu oraz wysokością indeksu Hirscha kierownika projektu. Uważamy, że dołączanie cyfrowych wersji opublikowanych prac jest optymalnym sposobem oceny jakości dorobku kierownika projektu. Dlatego doceniając zmianę wprowadzoną przez NCN w zakresie obowiązku załączenia wybranych

publikacji, rekomendujemy również zniesienie obowiązku podawania danych bibliometrycznych. RMN uważa, że ocena oryginalności dokonań i wkładu w rozwój nauki powinna być przeprowadzona przede wszystkim w drodze oceny eksperckiej.

6. W uchwałach RMN nr 5/2013 z 26 sierpnia 2013 r. oraz nr V/1 z 31 października 2015 postulowaliśmy **umożliwienie wnioskodawcy przesłania krótkiego komentarza po pierwszym etapie oceny wniosku**, aby umożliwić ustosunkowanie się do uwag przedstawionych przez Zespół Ekspertów. RMN w pełni podtrzymuje ten postulat, ponieważ taki mechanizm przyczyniłby się do lepszej oceny wniosków i pozwoliłby uniknąć niepotrzebnych nieporozumień (w tym zmniejszyłby liczbę odwołań od decyzji NCN). Co istotne, propozycja RMN nie wydłużyłaby całego procesu oceny wniosków, gdyż wnioskodawca zgłaszałby uwagi i wyjaśnienia w czasie recenzowania wniosku przez recenzentów zewnętrznych.
7. RMN podtrzymuje propozycje zawarte w uchwałach nr 5/2013 z 26 sierpnia 2013, nr 12/2013 z 13 czerwca 2014 oraz V/1 z 31 października 2015. Uważamy, że **stworzenie kont użytkownika w systemie Obsługi Strumieni Finansowania nauki (OSF)** umożliwiających kopiowanie życiorysu kierownika projektu badawczego oraz wykonawców do każdego nowego wniosku grantowego (z możliwością aktualizacji danych w dowolnym momencie) byłoby istotnym ułatwieniem dla wnioskodawców. Nie musieliby oni, z jednej strony poświęcać czasu na każdorazowe kopiowanie danych, a z drugiej – mogliby na bieżąco je aktualizować. Proponujemy również **stworzenie w systemie OSF funkcji automatycznego powiadomienia e-mail wysłanego do kierownika projektu badawczego** w momencie zmiany statusu wniosku (np. dostępny wynik oceny formalnej, pierwszego etapu oceny merytorycznej, drugiego etapu oceny merytorycznej, komunikat o możliwości wypełnienia niezbędnych danych do umowy o realizację i finansowanie projektu badawczego, przypomnienie o upływającym terminie wysłania umowy, przypomnienie o konieczności przygotowania raportu rocznego bądź końcowego, przypomnienie o upływającym terminie ww. raportu, itp.). Dodatkowo, znacznym ułatwieniem byłoby także **umożliwienie importu danych bibliograficznych** (np. w formacie BibTeX) dotyczących dziesięciu publikacji przedstawianych przez wnioskodawcę jako reprezentatywny dorobek z okresu ostatnich pięciu lat (obecnie konieczne jest ręczne wpisywanie poszczególnych elementów do oddzielnych pól w formularzu).
8. Zdaniem RMN powinna istnieć **możliwość nieograniczonego terminu raportowania w systemie OSF rezultatów projektu**, także po jego zakończeniu i rozliczeniu. Pozwoliłoby to na pełniejsze monitorowanie efektów finansowania badań przez NCN.

9. **RMN ponawia postulat z Uchwały nr V/1 z 31 października 2015, aby obecne wynagrodzenie kierownika w grantach *Preludium* zostało przekształcone w nieopodatkowane i nieoskładkowane stypendium naukowe.** Rozwiązanie to podniosłoby kwotę, którą otrzymywaliby kierownicy projektów badawczych finansowanych w ramach konkursu *Preludium*, nie generując przy tym żadnych dodatkowych kosztów dla NCN. Podobnie jak ma to miejsce w przypadku Stypendium dla Wybitnych Młodych Naukowców przyznawanego przez Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego, stypendium w ramach *Preludium* mogłoby być wypłacane kierownikowi grantu na podstawie umowy stypendialnej bezpośrednio przez jednostkę naukową, w której realizowany jest projekt. Dzięki temu, w razie nieprawidłowości w realizacji grantu, jednostka naukowa mogłaby wstrzymać wypłatę stypendium. Dodatkową korzyścią z przejścia na stypendium byłoby ograniczenie procedur administracyjnych i podatkowych związanych z obecnym typem wynagrodzenia. Zdaniem RMN, docelowo wynagrodzenia w większości konkursów powinny mieć charakter stypendiów w wysokości obecnych wynagrodzeń netto. Dzięki temu koszty wynagrodzeń w projektach badawczych znacznie by się obniżyły, co powinno skutkować wyższym współczynnikiem sukcesu. Warto zaznaczyć także, iż NCN – jako agencja rządowa – dysponuje środkami budżetowymi, więc zrezygnowanie z opodatkowania wynagrodzeń nie obniżyłoby dochodów państwa, a przy okazji zredukowałoby koszty wynikające z obrotu środkami pomiędzy różnymi częściami sektora publicznego, co jest ważnym argumentem w dyskusji z Ministerstwem Finansów.
10. **RMN popiera podniesienie kosztów pośrednich, jednak przy spełnieniu następujących warunków: (a) podniesienie kosztów nie wpłynie negatywnie na współczynnik sukcesu oraz (b) kierownicy projektów badawczych będą mieli zagwarantowane w umowie grantowej możliwość decydowania o sposobie wydatkowania określonej części kosztów pośrednich.** Obecnie jedynie regulamin konkursów NCN stanowi, iż jednostka „jest zobowiązana do uzgodnienia z kierownikiem projektu zagospodarowania co najmniej 25% wartości kosztów pośrednich”. Niestety, często jednostki naukowe nie stosują się do tej zasady, argumentując iż umowa o realizację i finansowanie projektu badawczego nie nakłada na nie takiego obowiązku i tylko w wyjątkowych sytuacjach zgadzają się na udostępnienie kierownikowi części kosztów pośrednich. Zdaniem RMN sytuacja powinna być odwrotna – jednostka tylko w wyjątkowych sytuacjach (np. w przypadku wystąpienia solidnych przesłanek niekorzystnego wydatkowania środków) mogłaby zablokować kierownikowi wydatkowanie należnej mu części kosztów pośrednich. RMN stoi na stanowisku, iż sprawa ta powinna być uregulowana odpowiednim zapisem w umowie o realizację i finansowanie projektu badawczego (przy podniesieniu kosztów pośrednich do 40% mogłoby to być np. 20% kosztów pośrednich).

11. Obecnie w większości konkursów NCN za początek okresu realizacji projektu badawczego uważa się datę podpisania umowy o realizację i finansowanie projektu badawczego. Zdaniem RMN w wielu przypadkach ogranicza to swobodę badań i często prowadzi także do konieczności przedłużania okresu realizacji projektu badawczego. Dlatego też **RMN zdecydowanie postuluje wprowadzenie zapisów prawnych umożliwiających bardziej elastyczne ustalenie terminu rozpoczęcia projektu** i proponuje dwa niewykluczające się rozwiązania. Dla naukowców, którym zależy na jak najszybszym rozpoczęciu badań (np. w związku z sezonem badań terenowych czy konkurencją z innymi naukowcami) korzystne byłoby **wprowadzenie do regulaminów konkursów kwalifikowalności wydatków dokonanych w okresie od otrzymania decyzji o finansowaniu projektu do momentu podpisania umowy o realizację i finansowanie projektu badawczego**. W takich przypadkach jednostka realizująca projekt mogłaby kredytować wydatki, które następnie byłyby pokrywane w ramach projektu badawczego finansowane ze źródeł NCN. Zdarzają się jednak sytuacje kiedy korzystniejsze jest rozpoczęcie badań z pewnym opóźnieniem (np. w kolejnym sezonie lub w związku z zaangażowaniem kierownika w inne zadania, których się podjął przed otrzymaniem finansowania z NCN). Niestety nierzadko od kilku tygodni do nawet paru miesięcy może trwać załatwienie formalności w jednostce, bez których niemożliwe jest wydatkowanie środków przyznanych w ramach projektu badawczego. Przy wynagrodzeniach planowanych na cały okres realizacji projektu badawczego wiąże się to z koniecznością przedłużania okresu realizacji projektu. Rozwiązaniem mógłby tu być więc **zapis w umowie o realizację i finansowanie projektu badawczego uznający za początek projektu zaksięgowania pierwszego wydatku w projekcie** (np. opłacenie faktury czy wypłacenie wynagrodzenia) z zastrzeżeniem, iż projekt musi zostać rozpoczęty nie później niż w określonym przez NCN czasie od wydania decyzji (np. 6 lub 9 miesięcy). Byłby to rzeczywisty moment rozpoczęcia realizacji projektu, zamiast obecnego początku załatwiania spraw administracyjnych umożliwiających dopiero rozpoczęcie realizacji projektu badawczego.
12. W celu stymulowania współpracy między młodymi naukowcami z różnych jednostek naukowych, **RMN postuluje, aby w konkursie *Sonata Bis* istniała, podobnie do konkursu *Sonatina*, możliwość wypłacenia wynagrodzenia pracownikowi naukowemu posiadającemu stopień doktora habilitowanego lub tytuł naukowy profesora pod warunkiem, że nie jest on zatrudniony w podmiocie będącym miejscem realizacji projektu i dodatkowo spełnia wymogi formalne stawiane kierownikom w *Sonacie Bis*** (tj. uzyskał on stopień naukowy doktora nie więcej niż 12 lat przed złożeniem przez kierownika wniosku grantowego).
13. RMN z zaniepokojeniem przyjął informację, że konkursy *Sonatina* i *Sonata* są teraz ogłaszane tylko raz w roku. RMN rozumie obciążenia administracyjne jakie wiążą się z przepro-

wadzeniem wielu konkursów, jednak w przypadku adresatów *Sonatiny* i *Sonaty*, czyli naukowców bezpośrednio lub niedługo po uzyskaniu stopnia naukowego doktora, możliwość składania wniosków grantowych dwa razy w roku ma bardzo często kluczowe znaczenie dla ich zatrudnienia. W wielu przypadkach samozatrudnienie poprzez projekt badawczy jest jedyną szansą na zatrudnienie w jednostce naukowej, więc przy obecnym harmonogramie konkursów, w przypadku nieotrzymania finansowania, młody naukowiec może nie mieć zatrudnienia przez rok lub dwa lata, co może prowadzić do rezygnacji z pracy naukowej. W związku z powyższym **RMN postuluje, aby konkursy *Sonatina* i *Sonata* były ogłaszane dwa razy w roku.**

14. RMN uważa, iż korzystne byłoby **wprowadzenie konkursu na projekty umożliwiające promotorom sfinansowanie stypendiów doktorskich**. Niejednokrotnie potencjalny promotor może zapewnić środki na badania, ale nie posiada środków na pełny cykl stypendialny dla doktoranta. W konkursie powinien być położony nacisk na ocenę dorobku potencjalnego promotora i historię jego wcześniejszych doktorantów, jeżeli takimi się opiekował. Zdaniem RMN stypendium powinno być w wysokości co najmniej minimalnego wynagrodzenia asystenta brutto i być przewidziane na okres czterech lat (z zastrzeżeniem o możliwości wstrzymania wypłat stypendium w wypadku niesatysfakcjonujących postępów w pracy doktoranta). Być może należy rozważyć także możliwość wnioskowania o tego typu grant stypendialny dla potencjalnych doktorantów, którzy mogą pochwalić się już konkurencyjnym dorobkiem naukowym. Doktorant taki mógłby swobodnie wybrać promotora w dowolnej jednostce naukowej w kraju, który zapewniłby mu odpowiednie warunki pracy naukowej. Warunkiem rozliczenia grantu stypendialnego powinna być obrona pracy doktorskiej dokonana w określonym czasie (np. nie później niż w ciągu pięciu lat od rozpoczęcia wypłacania stypendium). Aby jednak nie zniechęcać do przedterminowej obrony pracy doktorskiej, doktoranci którzy obronią się przed zakończeniem pobierania stypendium powinni tuż po obronie otrzymać pozostałą kwotę w jednorazowej transzy. W celu przeciwdziałania nadużyciom, doktoranci którzy z nieuzasadnionych przyczyn się nie obronią w terminie, powinni zwrócić część pobranego stypendium (np. 25%).
15. RMN popiera pomysł, aby **w konkursach NCN można było uzyskać dodatkowe punkty za wnioskowanie o granty ERC**, z zachowaniem zasady że liczba przyznanych punktów powinna rosnąć wraz z zaawansowaniem etapów, na których wniosek został odrzucony przez ERC. Zdaniem RMN taki mechanizm ma szansę zachęcić polskich naukowców do wnioskowania o granty ERC.

16. Według RMN **wielce pożądanym byłoby wydanie przez NCN poradnika dobrych praktyk kierowanych przede wszystkim do administracji jednostek naukowych, ale także do naukowców.** Poradnik ten powinien zawierać informacje o tym, jak optymalnie zarządzać projektami badawczymi od strony administracyjnej i księgowej tak, aby jak najbardziej ułatwić pracę naukowcom zaangażowanym w prowadzenie badań. Jednym z głównych problemów, jakie badacze spotykają w codziennej pracy, jest zachowawczość administracji i tworzenie dodatkowych przepisów (barier) biurokratycznych w celu zabezpieczenia się przed potencjalnymi karami w wypadku kontroli zewnętrznej. Niestety taki sposób myślenia negatywnie odbija się na efektywności prowadzenia badań naukowych, więc poradnik sygnowany autorytetem NCN mógłby mieć znaczący wpływ na poprawę warunków pracy polskich naukowców. Przykładowym, powszechnym problemem jest zachowawcze stosowanie ustawy Prawo Zamówień Publicznych. Jedynie nieliczne jednostki naukowe stosują zasadę, iż każdy projekt badawczy może być traktowany jako oddzielna pula środków, wobec czego w większości wypadków można wtedy nie stosować postępowań przetargowych, które są jedną z największych barier dla naukowców pracujących w polskich jednostkach naukowych.

Rada Młodych Naukowców wyraża przekonanie, iż wprowadzenie powyższych rozwiązań usprawni system organizacji konkursów na finansowanie projektów badawczych. Liczymy na to, że Narodowe Centrum Nauki przychyli się do naszych postulatów i jednocześnie deklarujemy chęć dalszej współpracy z NCN, aby znosić bariery rozwoju kariery młodych naukowców.

§ 2

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący Rady Młodych Naukowców

dr hab. Emanuel Kulczycki